

TANDORI DEZSŐ

Kezdetek és későbbiek

(VÁZLAT)

Hogy a gyerekkori dolgok lennének a kezdetiek – gyakorlatilag és elméletileg is érvényesnek látszik. Ám az irodalom: harmadik tartomány, elmélet és gyakorlat közt nem lebeg, hanem a valódi szilárdság (kellene, hogy legyen; mint földrengéses vidékeken a Richter-bíró házak, skálán jó fokok). Világos, hogy legöregebb medvém évszám szerint is a legrégebbi, de korántsem ő a Főmedvém, mert Dömi Főmedvénk a 70-es évek legeslegelején került hozzánk, például, és fejemben, szívemben – az egyértelmű szeretet és az igyekvő értés mellett – sok zavart eredményezett. (Közben volt egy kis szivacsmedvém is, anyámtól kaptam, a család egyik ereklyeszerű, sima fadobozában; a Lapos. Ő egy nap, 90-es évek eleje, érthetően-érthetetlenül, elporladt. Kis ezüstpapír ágyban fekszik. A dobozban. És nagy klubfőnök.)

Gyerekkoromban tömérdek játszást műveltem, s rengetegszer megírtam ezt. (Pl. *Játéktörténet* c. könyvemben, de még 15–20 helyen.) Minden este játékállataim (volt vagy 100) képzeletbeli behajózásával aludtam el. Mentünk a Szigetre. Ez Anglia-féle volt. S amikor 1988-ban „valóságosan élő” Szpéro mada-runk meghalt, aki mellett tizenegy évig kitartottam, nem utaztam, szerencsére nagy berlini ösztöndíjat is el-halogattam (a semmi öröklétbe!), Angliába vitt első utam, s aztán még jó pár, és a másik az ír szigetre csakígy. Bár hát feleséggel, mikor állataink nem voltak még, együtt utazhattunk, 1977-ig, szintén szigeten, a csodás Hvaron nyaraltunk, azaz (olcsóbb volt) őszöltünk.

Ez eddig tehát egyenes vonalat ír le, s még a lóverseny (nem szenvedély!), amiről még nem írtam feltárolag, filozófiailag (engem illetően) elegendőt, de majd... igen, még a mintegy 46 európai pálya felkeresése, s a kb. 8000 futam, amit láttam (!!), az is gyerekkori játszásra vezethető vissza. A Víg Lóverseny társasjátékra, emlékszem, nagyanyámmal játszottuk (ő a háborúban, a feltörő pincei víz eredményeképp, tüdőgyulladásban halt meg, drága, drága Turfitt Anna!), és akkor csapott be az első légi akna a szemközti házba. És ablakunk üvegtáblája a fejünkön darabokban, lapokban átrepülve, mögénk csapódott a padlóba! Ennyi mindenben múlik az élet – és a játék. S ennyi minden múlik a játékon. Hogy kuporogva csináltuk a lovak ügyét. (Igazi fenyőtűk között, tobozok vették körül a kartonlap pályát; művem.)

Mármost ez mind egyenes vonalú, egyenletes mozgás, vagy nyugalmi állapot (legkedvesebb fizikai törvényem, állagom, nem is vagyok a mai világra való, ha csak ezt keresem, ezért nem járok sehová, már a szigetekre sem, ezért slattyogok az utcán 1,8 km/óra sebességgel, s itthon ajtót nyitni is így megyek) – de zökkenők következtek. Ott következtek a zökkenők, amikor (csak részben fikciós író, főként önéletrajzi!) 1970 után mintegy elengedhetlenné vált (benső készítetésekre) játékaimról, mit, legjobb barátaimról, medvéimről és más ily lényekről írnom. (Madaraink 1977 óta vannak, így, ha isten segít, most 25. éve a nyáron.) Felnőtt emberként – medvékről? Nagyon keserves volt az „áttörés”. Hogy *merjem*. Így jött létre előbb az ifjúsági könyvnek szánt (az is!) *Medvék minden mennyiségben*. S bár nem voltam az ifj. és gyermekkiadók nagy kedvence, több kiadást megért már, bekerültek legjobb darabjai a Magyar Költ. Kincst. kötetébe is, válogatott verseim közé. (Ahogy Latornál, teljes joggal, némely műfordításai stb.) A nagy ugrás azonban, mondom, ott jött, mikor 3. verseskötetembe (1976, *A mennyezet és a padló*) egy-az-egyben maedév verset vettem be, sőt! Egész ciklust írtam róluk (megjelent az akkor – is, főleg akkor úttörő, életmentő szerepet betöltő újvidéki HÍD-ban!), és így tovább és így legyőztem valami gátlást, túlléptem valami határon, küszöb maradt mögöttem... és nem dőlt össze a világ. Azóta koalákról, medvékről, kártyabajnokságunkról (feleségemmel 30. éve játszunk, egy barátom Schwitters rakódó Merzművéhez hasonlította, fél méter magas a pontos statisztikával vezetett tornakönyvek vastagsága, s e játékban ott vannak halottaink nevei is a klubok nevében, mosolyogva és boldogan emlékezünk rájuk, de cukormáz ne legyen ez... élet és halál nagy természetességgel van együtt e játékban, s pillére a kétszer négy meccs egy-egy napomnak, közös naprészünknek), verebegről stb. sokat írtam, és gyerekeknek is. Mindegy, ki mennyire illik műveivel a kor divatjába, a piacosításba, illetve mennyire akarják őt beleilleszteni, épp a „piac” hozza, hogy szubjektív az objektív, a reklám mutatja a látszólagos objektív hatást... de hagyjuk. Nem is állítom, hogy oly nagy közönség gyermekírója lettem volna. (Bár... hagyjuk.)

A lényeg itt nem ez. Az se, hogy még kötetnyi gyerekmesém (párbeszédes formában, a kötet címe *A csodálatos taposófű*), ifjúsági regényem (*Kapaszkodj a kócmackódba*) vár tizenhárom éve kiadásra... ilyesmin én is elmosolyodom, ha másoktól hallom. Majd!

A lényeg az volt, hogy „a felnőtteknek” egy nagyon is felnőtt korszakában le kell győznie a gátlásokat, és magához kell (lehet, talán) ölelnie kócmackóját, a becses Teddyt, akit a kamaszkor kezdetén a mamájára bízott. Ó, a Busbus úr, a Dömi, a Lapos, a Barnabás, a Pattik etc., vagy százan, ugyanolyan lények, mint madaraink (voltak), lények, mint én. Csak épp ezért, hogy mi lesz

velük, ha mi ketten itt, nagyobb barátaink, nem leszünk? Nincs boldog szeretés...

De még nem tartunk ott. Ezért nem is izgat az idő. Mikor lesz ilyen könyv, olyan könyv. Nem a legfontosabb. (Bár az.) A nyugalom-vagy-egyenletes-mozgás állapota a játékok, az igaziak.

2002 februárjában

